

Fel kell gyorsítani az 1944-45-ös vérengzések kutatását

Péntek este Új eredmények és lehetőségek a Délvidék 1944-45. évi eseményeinek kutatásában címmel szervezett konferenciát Magyarokanizsán a Rákóczi Szövetség helyi szervezete, a Fiatalok a Dél-alföldi Médiában Alapítvány és a Délvidéki Mártírium 1944-45 Alapítvány.

A Cnesa Oktatási és Művelődési Központban megtartott rendezvény előadói voltak Teleki Júlia, aki gyermekként élte meg a csurogi vérengzést és a járeki haláltábor poklát. Matuska Márton publicista, aki a szerbiai egypártrendszer végén elsőként foglalkozott behatóan az 1944-45-ös magyarellenes atrocitásokkal. Csorba Béla író, politikus, a Temerini Razzia c. könyv társszerzője és a járeki haláltábor halotti anyakönyveinek a kutatója, továbbá Mezei Zsuzsanna, a Vajdasági Levéltár munkatársa, aki a közelmúltban elsőként bizonyította dokumentumokkal, hogy ami a második világháború végén és az azt követő hónapokban történt, arra nemcsak, hogy tervszerűen készült a titói hatalom, hanem pontos dokumentációt is vezetett a magyarirtásról. Forró Lajos történész, aki végigjárta azt a hosszú utat, aminek eredményeként a Martonoson kivégzett nagyapját a bíróság rehabilitálta, és Stella Szonja fiatal budapesti történész, a Terror Háza Múzeum munkatársa, aki elmondta, hogy az általa képviselt fővárosi intézményben hamarosan kiállítás nyílik a vajdasági népiirtásról.

A megrázó emberi sorsokkal, történetekkel, adatokkal szolgáló tanácskozás telt ház előtt zajlott. Teleki Júlia a kutatások felgyorsítását szorgalmazva elmondta, hogy ő már az édesanyját és testvéreit mind eltemette. Ezzel figyelmeztetett arra, hogy mind kevesebben vannak azok, akik tanúskodni tudnak a történekről és a még életben levő túlélők visszaemlékezéseit mielőbb össze kell gyűjteni.

Matuska Márton újságíró előadásából az is kiderült, hogy a kérdéses történelmi időszakban mennyire viszonylagossá vált a bűn fogalma. Több tíz mondvacsinált okot sorolt fel, amiért 1944-ben kioltották tízezrek életét. Halálos bűnként kezelték azt is, ha valaki egyszerűen nem volt szimpatikus, vagy ha történetesen tyúkpere volt a szomszédval. De egy rossz tekintet is meghatározó lehetett a kivégzendők kiválasztásánál. Csorba Béla író, a VMDP alelnöke ezúttal azokból a német kutatók által összegyűjtött visszaemlékezésekből idézett részleteket, amelyek a magyar áldozatokra és tanúkra vonatkoznak. E forrásokból – mint mondta – kiderül az is, hogy az akkori vérengzés brutalitása nem ismert határokat és hogy a történekr után miként tüntették el a hóhérok a kivégzések nyomait. Több esetben (pl. Kikindán és Csurogon) még az áldozatok földi maradványait is eltávolították a tömegsírokból.

Mezei Zsuzsanna, a Vajdasági Levéltár kutatója arra figyelmeztetett, ha több élete lenne, akkor sem volna képes egyedül áttanulmányozni az időközben 82 folyóméternyire duzzadt 44-45-ös levéltári anyagot.

Előadásában rámutatott, hogy a vérengzésekre mérnöki alaposzággal készültek a hónapokkal később hatalomra kerülők. A magyar katonaság még el sem hagyta Vajdaságot, már több ezer feljelentés gyűlt össze, aminek alapján aztán kiválogatták az áldozatokat. Feljelentést bárki tehetett. Újvidéken pl. – ezt dokumentumok bizonyítják - egy hétéves kislány feljelentése alapján kellett embereknek meghalnia.

Forró Lajos adorjáni származású, ma Szegeden élő történész előadásában elmondta, hogy a történészekre még rengeteg munka vár, és hogy ő most a magyarokanizsai kivégzések dokumentumait kutatja. Eddig összegyűjtött információi szerint a Tisza parti városban 77 magyarnak kellett meghalnia 1944 őszén. Rámutatott arra, hogy az ártatlanul kivégzettek politikai rehabilitálása óriási jelentőséggel bír, hiszen ha az EU sürgetése nyomán

Szerbiában is beindul a kárpótlás, a kivégzettektől eltulajdonított ingatlanokat csak akkor lehet visszakövetelni, ha előtte megtörténik a bírósági rehabilitáció.

Stella Szonja, a Terror Háza Múzeum történésze szerint egyértelmű, hogy Tito, egy előre megtervezett és gondosan előkészített etnikai tisztogatást hajtott végre a Délvidéken és hogy a történetekért nem csak az akkori katonai közigazgatást terheli felelősség, mert a történetek felett szemet hunyó szövetségesek is bűnösök voltak. A tanácskozás résztvevői számos kérdést intéztek az előadókhoz, majd közösen megnézték a Halottak napja Bajmokon című filmet.

Ternovác István